
INFORMACIJSKA PISMENOST STAREJŠIH

Raziskovalno področje: Filozofija ali sociologija

Jernej Sedak, Jan Emeršič

Mentorica: Bernardka Radej, prof.

Škofijska gimnazija Antona Martina Slomška, Vrbanska cesta 30, 2000 Maribor

Maribor, 2025

KAZALO

1. POVZETEK	5
2. DRUŽBENA ODGOVORNOST	6
3. UVOD	6
3.1 Namen in cilji raziskave	7
3.2 Hipoteze	7
3.3. Metode dela	8
3.3.1 Delo z literaturo	8
3.3.2 Metoda anketiranja	8
3.3.3 Metoda obdelave podatkov	9
4. TEORETIČNI DEL	9
4.1 Statistika starejšega prebivalstva	9
4.1.1 Delež prebivalcev v EU	9
4.1.2. Trendi staranja prebivalstva	10
4.1.3 Rast števila starejših	11
4.1.4 Indeks staranja v Sloveniji	12
4.2. Aktivna starost	12
4.2.1 Vloga informacijsko-komunikacijske tehnologije v aktivni starosti	12
4.3. Digitalna pismenost	13
4.3.2. Digitalno pismen posameznik	13
4.3.3 Minimalna in optimalna raven	13
4.4. Medijska pismenost	13
4.4.1. Merjenje medijske pismenosti	14
4.5. Digitalni razkorak	14
4.5.1 Digitalno opismenjevanje mlajših generacij	14
4.5.2 Digitalno opismenjevanje starejših	15
4.5.3 Medgeneracijsko sodelovanje	16
4.6 Digitalna pismenost v vsakodnevem življenju	16
4.6.1 e-Uprava	17
4.6.2 e-Zdravje	17
4.6.3 E-Bančništvo	17
4.6.4 e-Davki	17
4.7 Družbena omrežja	18
4.8 Ovire digitalnega sveta	18

4.8.1 Internetni virusi	19
4.8.2 Lažne novice	19
4.8.3 Internetne prevare.....	19
4.8.4 Fizične ovire pri dostopanju do informacij.....	20
4.9 Komuniciranje	20
4.10 Vloga države in EU na področju opismenjevanja	21
4.10.1 Strategije informacijskega opismenjevanja.....	21
5. EMPIRIČNI DEL	22
5.1 Potek raziskovalnega dela.....	22
5.2 Anketni vprašalniki	22
5.3. Proučevana populacija in vzorec	22
5.4 Predstavitev rezultatov	23
6. RAZPRAVA.....	30
6.1. Hipoteza 1: Starejši, ki živijo v mestih, pogosteje uporabljajo spletne vire ter družbena omrežja za iskanje informacij v primerjavi s tistimi, ki živijo na podeželju.	30
6.2. Hipoteza 2: Starejši, spadajoči v kategoriji 59 let ali manj in 60 do 69 let, pogosteje uporabljajo spletne vire za iskanje informacij kot pa tisti, ki spadajo v kategorije od 70 do 79 let ter vse do 100 let ali več.....	32
6.3. Hipoteza 3: Starejši bolj zaupajo tradicionalnim virom informacij (na primer časopis, televizija, radio) kot pa spletnim virom in družbenim omrežjem.....	33
6.4. Hipoteza 4: Le manjši delež starejših sistematično preverja verodostojnost oziroma resničnost informacij, ki jih najdejo na svetovnem spletu.	33
6.5. Hipoteza 5: Večina starejših je mnenja, da bi jim dodatno izobraževanje o uporabi interneta in o preverjanju informacij pomagalo izboljšati zmožnost prepoznavanja lažnih novic.	33
7. ZAKLJUČEK	34

Kazalo slik

Slika 1: Delež populacije EU po starostnih skupinah v razmaku desetih let.....	9
Slika 2: Trend staranja prebivalstva – piramidni prikaz.....	10
Slika 3: Rast deleža prebivalstva, starega 65 let ali več med letom 2013 in letom 2023.....	11
Slika 4: Indeks staranja po občinah v letu 2024 (Vir: SURS).....	12

Kazalo grafov

Graf 1: Porazdelitev anketirancev po spolu.....	23
Graf 2: Porazdelitev anketirancev po starostnih skupinah.....	23
Graf 3: Porazdelitev anketirancev po kraju prebivališča.....	24
Graf 4: Razporeditev odgovorov glede na vir pridobivanja informacij.....	24
Graf 5: Razporeditev odgovorov glede na pogostost uporabe spleta.....	25
Graf 6: Razporeditev odgovorov glede na vire informacij, ki jim anketiranci zaupajo.....	25
Graf 7: Razporeditev mnenj anketirancev o dejstvu, kako dobro se znajdejo na spletu.....	26
Graf 8: Razporeditev anketirancev glede na rabo družbenih omrežij.....	26
Graf 9: Razporeditev anketirancev glede na zaupanje informacijam.....	27
Graf 10: Razporeditev anketirancev glede na ovire pri dostopanju informacij na spletu.....	27
Graf 11: Razporeditev glede na preverjanje informacij na spletu.....	28
Graf 12: Razporeditev anketirancev glede na potrebo po dodatnem izobraževanju.....	28
Graf 13: Razporeditev glede na mnenje o pomembnosti zanesljivosti informacij.....	29
Graf 14: Razporeditev vprašanih po mnenju o napredku v prepoznavanju lažnih novic.....	29
Graf 15: Spremljanje virov v primerjavi s prebivališčem, mesto.....	30
Graf 16: Spremljanje virov v primerjavi s prebivališčem, podeželje.....	31
Graf 17: Pogostost uporabe računalnika ali pametnega telefona, mesto.....	31
Graf 18: Pogostost uporabe računalnika ali pametnega telefona, podeželje.....	31
Graf 19: Pogostost uporabe računalnika ali mobilnega telefona za dostop do informacij, mlajši anketiranci.....	32
Graf 20: Pogostost uporabe računalnika ali mobilnega telefona za dostop do informacij, starejši anketiranci.....	32

ZAHVALA

Pri pisanju raziskovalne naloge so nama bili v izjemno pomoč odgovori vseh anketirancev. Na tem mestu se zato zahvaljujema vsem, ki so sodelovali v raziskavi ter podali svoje iskrene odgovore, prav tako pa vsem, ki so pomagali raznašati ankete in pomagali s pridobivanjem odgovorov.

Še posebej se želiva zahvaliti tudi mentorici raziskovalne naloge za konstantno strokovno pomoč, poprave in pregled besedila ter vse koristne predloge, ki so bili ključni za izoblikovanje raziskovalne naloge.

1. POVZETEK

Z razmahom sodobne tehnologije in medijev so se v družbi, sploh med starejšo populacijo, začele korenite spremembe v smislu dostopanja do informacij na svetovnem spletu. Takšen moderniziran način dostopa do novic pa se je še posebej razširil hkrati s porastom števila pametnih telefonov, tablic in drugih osebnih elektronskih naprav, do katerih imajo omogočen dostop tudi starejše osebe.

V raziskovalni nalogi z naslovom Informacijska pismenost starejših sva želela z empiričnim pristopom ugotoviti, kako so posamezne skupine starejših (opredeljene glede na starost in lokacijo prebivališča) različno opolnomočene za uporabo in preverbo informacij, ki jih iščejo in sčasoma pridobijo. Želela sva preveriti, kako starejši sploh preverjajo različno pridobljene informacije in njihovo verodostojnost, kako so usposobljeni in katera znanja, veščine in spretnosti še potrebujejo, da bi bolj suvereno vstopali v sodobne informacijske tokove. Zanima naju tudi, koliko zaupajo novicam, ki jih dobijo, in ali sploh oz. v kolikšni meri preverjajo verodostojnost podatkov.

Z raziskovalno nalogo želiva opozoriti na potrebo vseh generacij, da imamo znanja in spretnosti, da dostopamo do različnih virov informacij in da pri tem, po najinem mnenju, lahko veliko vlogo odigra tudi medgeneracijsko sodelovanje na vseh nivojih družbe.

Ključne besede: starejši, informacije, novice, verodostojnost

2. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Najina raziskovalna naloga poskuša ozavestiti širšo javnost o digitalni izključenosti starejših, prav tako pa želi spodbuditi vključevanje starejših v informacijsko družbo. V nalogi želiva poudariti potrebo po starejšim prijaznih rešitvah, ki bi le-tem omogočile boljšo vključenost v sodobno družbo ter boljše znanje upravljanja z elektronskimi napravami ter informacijami, ki jih starejši prek digitalnih medijev dobijo. Prav tako pa bi želela poudariti pomen vseživljenjskega izobraževanja ter medgeneracijskega sodelovanja. Naloga se osredotoča na poskus zmanjšanja digitalnega razkoraka med generacijami, sploh med starejšo generacijo in ostalimi. Ukrepi za zamejitev naštetih težav ter predlogi za izboljšave, ki jih v nalogi navajava, prispevajo k trajnostnem razvoju, ki je, navsezadnje, tudi pogoj za obstoj in razvoj človeštva.

3. UVOD

V sodobnosti, v kateri živimo, postajajo novice in informacije ne glede na njihov izvor in resničnost vse bolj dostopne. Dandanes je mogoče novice preveriti že na vseh napravah: od mobilnih telefonov, računalnikov in tablic, pa vse do televizije ter radia.

V sodobni družbi imajo veliko vlogo mediji, za katere moramo razumeti, kako delujejo. Medije predstavljajo televizija, video portali, spletne strani, videoigre in tiskani mediji. Imeti moramo spretnosti, znanje in razumevanje, s katerimi lahko učinkovito in varno uporabljamo različne medije. Za uporabo različnih medijev je potrebna medijska pismenost, ki ne vključuje le uporabe medija, temveč tudi naše kritično razmišljanje, da smo sposobni razumeti značilnosti vsebine (University of Redlands, 2019).

Kritično razmišljanje in zadržanost pri sprejemanju informacij pa sta velikokrat zanemarjena s strani bralca oz. tistega, ki bo to informacijo dobil in prebral. V to kategorijo največkrat sodijo starejši občani in občanke, ki pogosto nimajo pravšnjih kompetenc za ciničnost, ki jo informacije s svetovnega spleta zahtevajo.

V raziskovalni nalogi sva želela raziskati, v kolikšni meri starejši sploh uporabljajo elektronske naprave, katere spletne strani največkrat uporabljajo za pridobivanje informacij ter v kolikšni meri sploh zaupajo le-tem. Zanimale so naju tudi pogostost uporabe socialnih omrežjih s strani starejših, ter ovire, s katerimi se le-ti pri dostopu do elektronskih virov srečujejo. Preverila sva, kakšne spretnosti ali znanja bi si upokojenci želeli pridobiti, da bi bili bolj kvalificirani za prepoznavanje lažnih novic.

3.1 Namen in cilji raziskave

Cilj raziskave je bila pridobitev dostojnih informacij glede spremljanja in preverjanja informacij s strani upokoencev (od kategorije 59 let ali manj do kategorije 100 let ali več), ter njihovega preverjanja verodostojnosti novic, ki jih na socialnih omrežjih in na internetu preberejo. Poudarek je bil na zaupanju medijem in na tematiki ovir, ki bi jih starejši morda lahko srečali med svojim brskanjem po spletu.

Prav tako želiva kot cilj raziskave izpostaviti dopolnitev podatkov iz že obstoječih del na področju, saj na le-tem konkretnjših raziskav precej primanjkuje. Med že obstoječe v globalnem smislu sicer spada raziskava Monice Bulger iz leta 2012, kjer avtorica opozarja na velike razlike med teoretičnim znanjem in dejansko rabo medijskih orodij. Pri tem še posebej opozarja na starejšo generacijo, kjer prav tako tudi priporoča nujnost boljših metod merjenja. Na področju Slovenije pa sicer obstajajo raziskave, kot sta npr. raziskavi Zupana (2013) ter Škvorca (2011). Le-te pa bodisi v celoti ne predstavljajo populacije starejših, temveč jo samo vključujejo v svoje raziskave kot segment populacije, bodisi pa ne preučujejo celotnega spektra informacijske pismenosti med starejšimi. Ker tukaj pride do pomanjkljivosti podatkov, je najin cilj zatorej zapolnitev te vrzeli, to pa lahko vpliva na boljši razvoj strategij informacijskega opismenjevanja starejših.

Želiva pa se nasloniti predvsem na slovenski kontekst informacijske pismenosti starejših, ki se lahko močno razlikuje od tistega svetovnega. Vendar pa obstajajo tudi podobnosti, saj pomembni viri tako v Sloveniji (npr. Javrh idr., 2018) kot v svetu (npr. Martens, 2010) vključujejo pomembne kazalnike digitalne pismenosti ter obenem opozarjajo, da je digitalna in informacijska pismenost ključna kompetenca katerega koli sodobnega državljana.

V raziskovalni nalogi sva želela potrditi ali ovreči domneve oziroma hipoteze, ki sva si jih predhodno zastavila med postopkom iskanja in analize knjižnih ter elektronskih virov.

3.2 Hipoteze

Pri pripravi raziskovalne naloge sva si postavila pet hipotez, ki zajemajo celoten spekter vprašanj glede informacijske pismenosti starejših.

Hipoteza 1: Starejši prebivalci, ki živijo v mestih, pogosteje uporabljajo spletne vire in družbena omrežja za iskanje informacij v primerjavi s tistimi, ki živijo na podeželju.

Hipoteza 2: Starejši, spadajoči v kategoriji 59 let ali manj in 60 do 69 let, pogosteje uporabljajo spletne vire za iskanje informacij kot pa tisti, ki spadajo v kategorije od 70 do 79 let ter vse do 100 let ali več.

Hipoteza 3: Starejši bolj zaupajo tradicionalnim virom informacij (na primer časopis, televizija, radio) kot pa spletnim virom in družbenim omrežjem.

Hipoteza 4: Le manjši delež starejših sistematično preverja verodostojnost oziroma resničnost informacij, ki jih najdejo na svetovnem spletu.

Hipoteza 5: Večina starejših je mnenja, da bi jim dodatno izobraževanje o uporabi interneta in o preverjanju informacij pomagalo izboljšati zmožnost prepoznavanja lažnih novic.

3.3. Metode dela

3.3.1 Delo z literaturo

Za potrebe teoretičnega dela raziskovalne naloge sva uporabljala literaturo in elektronske vire, povezane s tematiko in vprašanji, ki sva jih raziskovala. Pomagala sva si tako s spletnimi kot s knjižnimi viri, oboje je bilo uporabljeno v približno enakem razmerju.

3.3.2 Metoda anketiranja

Za potrebe raziskovanja sva izdelala večje število vprašalnikov. Le-ti so bili prilagojeni za starejše osebe, zato niso bili posredovani anketirancem v elektronski obliki, temveč v fizični. Imeli so prilagoditev velikosti pisave, ki je bila večja od standardne, za potrebe slabovidnih upokojencev, ter jasno oštevilčene odgovore ter polja za vpisovanje. Vprašalniki so obsegali en (1) obojestranski A4 list in so vsebovali 15 vprašanj, od katerih jih je bilo 12 potrebno rešiti z obkrožitvijo ustrezne možnosti, pri treh vprašanjih pa je bilo s strani anketirancev potrebno napisati mnenje ali predloge, ki so se navezovali na raziskovalna vprašanja.

Anketirala sva 153 anketirancev, od tega 48 moških in 105 žensk, 38 prebivajočih v mestu in 114 na podeželju. S tem sva pridobila raznolika mnenja in odgovore.

Podatki so bili pridobljeni med 10. 11. 2024 in 10. 1. 2025 na območju Republike Slovenije.

3.3.3 Metoda obdelave podatkov

Izpolnjene vprašalnike sva pregledala in prenesla v elektronske tabele s pomočjo računalniškega programa Microsoft Excel. Rezultate sva vnesla, pregledala ter jih spremenila v grafe, analizo zbranega pa sva naredila v računalniškem programu Microsoft Word.

4. TEORETIČNI DEL

4.1 Statistika starejšega prebivalstva

V Sloveniji je po podatkih statističnega urada v drugi polovici leta živel 29,6 % celotnega prebivalstva, starega nad 59 let, kar predstavlja 629.408 prebivalcev. Skoraj vsi prebivalci, starejši od 64 let, so upokojeni, pri čemer brez večjih razlik med spoloma (Demografija Slovenije, SURS).

Podatki o bivalnem okolju kažejo, da prebivalci nad 60 let starosti živijo tako na podeželju kot v mestih, pri čemer demografski trendi kažejo na staranje prebivalstva v obeh okoljih (Analize demografskih gibanj, SURS).

Uporaba interneta med starejšimi se povečuje. Leta 2022 je 55 % oseb, starih med 65 in 74 let, redno uporabljalo internet (Raziskave o digitalni pismenosti, SURS).

Zgoraj navedeni podatki kažejo na to, da je uporaba tehnologije v porastu, sploh med starejšimi prebivalci, ki zapadejo v neko zlato sredino in tako predstavljajo povprečno starost upokojenca.

4.1.1 Delež prebivalcev v EU

Population age structure by major age groups, 2013, 2022 and 2023
(% of the total population)

EU (*)	0-14 years			15-64 years			65 years and over		
	2013	2022	2023	2013	2022	2023	2013	2022	2023
Belgium	15.4	16.0	14.9	66.3	63.9	63.8	18.3	21.1	21.3
Bulgaria(*)	17.0	16.6	15.5	55.4	53.8	53.8	17.6	19.5	19.7
Czechia	13.6	14.5	14.2	67.3	63.8	62.3	19.2	21.7	23.5
Denmark	14.9	16.1	16.2	59.4	63.3	63.4	16.8	20.6	20.4
Germany	17.4	16.1	16.0	64.7	63.5	63.6	17.8	20.3	20.5
Greece	13.3	13.9	14.1	66.0	63.9	63.7	20.8	22.1	22.1
Estonia	15.7	16.4	16.4	66.3	63.2	63.4	18.0	20.4	20.2
Ireland	21.9	19.7	19.3	66.2	65.3	65.5	12.2	15.0	15.2
France	14.7	13.7	13.4	65.3	63.6	63.7	20.1	22.7	23.0
Spain	15.2	14.0	13.6	67.1	65.9	66.3	17.7	20.1	20.1
France(*)	16.6	17.5	17.3	63.8	61.5	61.5	17.6	21.0	21.2
Italy	16.9	14.3	14.3	66.9	63.2	63.0	18.1	22.5	22.7
Cyprus	14.0	12.7	12.4	64.8	63.5	63.5	21.2	23.8	24.0
Cyprus	16.4	16.1	16.1	70.4	67.4	67.3	13.2	16.5	16.6
Lithuania	14.4	16.0	16.0	66.8	63.1	63.1	18.8	20.9	21.0
Lithuania	14.7	14.9	14.9	67.1	65.1	65.0	18.2	20.0	20.0
Luxembourg	17.0	15.9	15.9	69.0	69.3	69.3	14.0	14.8	14.9
Hungary (*)	14.4	14.6	14.5	68.4	64.9	65.0	17.2	20.5	20.6
Malta	14.6	13.4	12.7	68.3	67.4	68.7	17.2	19.2	18.6
Netherlands	17.2	15.4	15.3	66.0	64.5	64.5	16.8	20.0	20.2
Austria	14.4	14.4	14.4	67.5	66.2	66.0	18.1	19.4	19.6
Poland (*)	15.1	15.4	15.4	70.5	65.4	64.7	14.4	19.1	19.9
Portugal	14.8	12.8	12.9	66.8	63.5	63.1	19.4	23.7	24.0
Romania (*)	15.7	16.2	16.1	68.0	64.3	64.2	16.3	19.5	19.7
Slovenia	14.5	16.1	16.0	68.4	63.8	63.6	17.1	21.1	21.4
Slovakia	15.4	16.1	16.1	71.5	66.6	66.1	13.1	17.4	17.9
Finland	16.4	15.4	15.1	64.8	61.6	61.6	18.8	23.1	23.3
Sweden	16.9	17.6	17.4	64.0	62.1	62.2	19.1	20.3	20.4
Iceland	20.7	18.6	18.2	66.4	66.5	66.8	12.9	15.0	15.9
Liechtenstein	16.5	14.6	14.5	69.6	66.3	65.9	14.9	19.2	19.6
Norway	15.5	15.9	16.7	64.9	64.9	64.9	18.2	18.4	18.4
Switzerland	14.9	15.1	15.1	67.7	65.9	65.8	17.4	19.0	19.2
Montenegro	16.8	17.9	17.9	68.1	66.1	66.1	13.1	16.0	16.0
North Macedonia	17.0	17.0	17.0	71.0	65.9	65.9	12.0	17.1	17.1
Albania	20.1	16.3	16.0	68.0	68.0	67.5	11.6	15.7	16.5
Serbia (*)	14.4	14.3	14.4	69.0	64.4	63.4	17.6	21.3	22.1
Moldova	16.1	18.0	18.0	74.0	65.9	65.9	9.9	16.1	16.1
Turkiye	24.9	22.4	22.0	67.6	67.9	68.1	7.5	9.7	9.9
Ukraine	14.6	14.6	14.6	70.2	67.6	67.6	15.2	15.2	15.2

(*) 2023: break in time series

(*) 2023: provisional/estimated

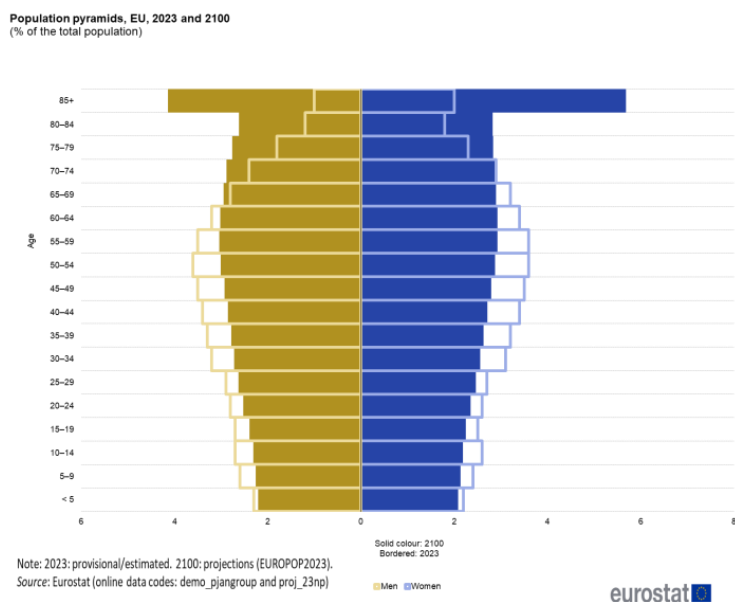
Source: Eurostat (online data code: demo_pjanind)

eurostat

Slika 1: Delež populacije EU po starostnih skupinah v razmaku desetih let (Vir: EUROSTAT, dostop 1. 1. 2025)

Iz tabele na sliki 1 je mogoče opaziti delež oseb, starih nad 65 let, ki živijo v Evropski uniji. Opazno je, da delež starejših večinoma niha med 18 % in 22 %, z rahlimi odstopanji v nekaterih osamljenih primerih.

4.1.2. Trendi staranja prebivalstva

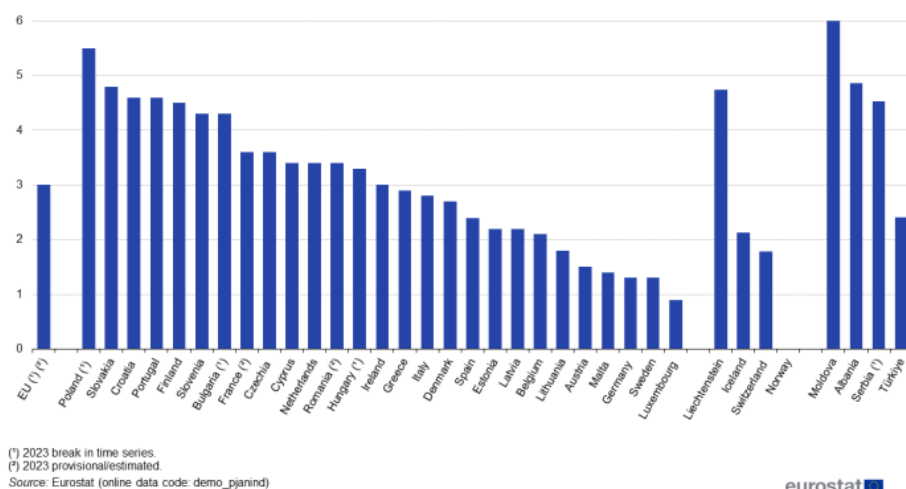
Slika 2: Trend staranja prebivalstva – piramidni prikaz (Vir: EUROSTAT, dostop 1. 1. 2025)

Zgornja slika prikazuje trend staranja prebivalstva. Na njej je moč opaziti, da trenutni trendi kažejo na to, da bo do leta 2100 v Evropski uniji daleč največja skupina prebivalstva stara nad 85 let, medtem ko so ostale skupine prebivalstva bolj homogene.

To je veliko odstopanje od piramide, ki jo je Eurostat objavil leta 2023, v kateri je skupina prebivalstva, starega nad 85 let, najmanj številčna.

4.1.3 Rast števila starejših

Increase in the share of the population aged 65 years and over between 2013 and 2023
(percentage points)

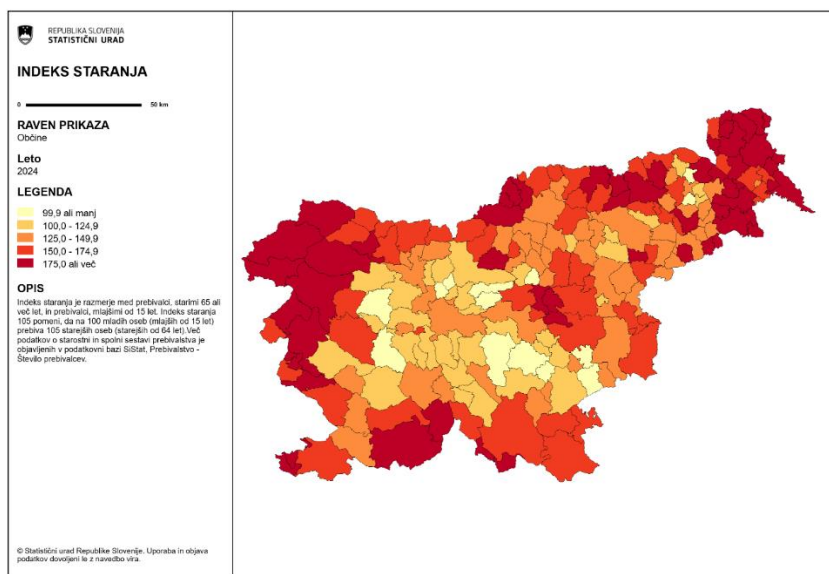

Slika 3: Rast deleža prebivalstva, starega 65 let ali več med letom 2013 in letom 2023 (Vir: EUROSTAT, dostop 1. 1. 2025)

Na sliki zgoraj je jasno viden odstop v rasti deleža prebivalstva v posameznih državah. Najnižji porast starejšega prebivalstva je v desetih letih zabeležil Luksemburg, najvišjega pa Poljska. Opaziti je tudi, da imata velik porast tudi Moldavija in Albanija, državi v procesu vstopa v Evropsko unijo.

Struktura prebivalstva držav EFTA in držav kandidat z razpoložljivimi podatki je bila podobna tisti, ki se na splošno pojavlja v EU, glavna izjema pa je bila Islandija (kjer je bila struktura prebivalstva podobna strukturi prebivalstva Irske): v tej državi je bil delež najmlajše starostne skupine visok (18,2 %), osebe, stare 65 let in več, pa so predstavljale razmeroma majhen delež celotnega prebivalstva (15 %). Tudi Turčija in Moldavija sta imeli razmeroma majhen delež oseb, starih 65 let in več (9,9 % oziroma 16,1 %). Kljub temu je trend staranja prebivalstva viden tudi v teh državah (Eurostat, 2023).

4.1.4 Indeks staranja v Sloveniji

Slika 4: Indeks staranja po občinah v letu 2024 (Vir: SURS)

Na sliki 4, ki prikazuje indeks staranja po posamezni občini v Sloveniji v letu 2024 je moč opaziti, da odstotek starejših ni enak v primerjavi z ostalo populacijo, temveč je večinoma precej večji.

4.2. Aktivna starost

Pomembno načelo aktivnega staranja je medgeneracijska solidarnost in medsebojna odvisnost. Pri načrtovanju političnih odločitev aktivnega staranja je ključen cilj ohranjanje avtonomije in neodvisnosti starejših. Omogoča jim možnosti za dobro telesno, socialno in duševno počutje (Inštitut Antona Trstenjaka, 2013).

4.2.1 Vloga informacijsko-komunikacijske tehnologije v aktivni starosti

Starejši so kljub vse več oblikam formalnega in neformalnega izobraževanja o uporabi računalnikov še vedno skupina, ki je po deležu uporabnikov informacijsko-komunikacijskih tehnologij v manjšini, če se primerja z mlajšimi generacijami (Zupan, 2013).

4.3. Digitalna pismenost

Digitalna pismenost je temeljna zmožnost posameznika, da uporablja in deluje v digitalnem svetu. Digitalna pismenost je zmožnost varne in kritične uporabe tehnologij informacijske družbe na različnih področjih: pri delu, v prostem času in za sporazumevanje z drugimi. Ključni sestavni del te zmožnosti je digitalna kompetenca (Javrh in drugi, 2018, str. 13).

4.3.2. Digitalno pismen posameznik

Javrh in drugi (2018, str. 14) digitalno pismenega posameznika opredelijo kot nekoga, ki pozna in uporablja digitalne aparature in pripomočke, kot so na primer računalniki, pametni telefoni in spletna orodja, ter jih zna med seboj povezovati in posodabljati, in sicer za svoje osebne potrebe, hkrati pa je dovolj spreten, da lahko s tem znanjem in spretnostmi brez težav opravlja svoje delo. Z uporabo digitalne tehnologije išče in upravlja najrazličnejše informacije, na več načinov komunicira in izvaja različna opravila. Obvladuje različne mobilne in računalniške aplikacije. Zna izbrati pravo pot za doseg cilja in loči med resničnim in virtualnim. Razume zakonitosti digitalnega socialnega okolja.

4.3.3 Minimalna in optimalna raven

Minimalna raven doseganja temeljne zmožnosti pomeni skromno podlago/temelj, ki osebi omogoča osnovno uporabo digitalnih aparatov in pripomočkov, kot so na primer računalniki, pametni telefoni in spletna orodja za svoje delo ter vsakodnevne potrebe.

Optimalna raven pomeni tako razvito zmožnost, da se oseba ne glede na svojo izobrazbo uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah, ki zahtevajo temeljno zmožnost digitalne pismenosti – to pomeni, da lahko le-ta oseba opravlja zahtevnejša opravila v digitalnem okolju, išče informacije in komunicira, tudi digitalno ustvarja, pozna pasti in vprašanja varnosti na spletu, in je vsaj poučena o umetni inteligenci in robotizaciji (Javrh in drugi, 2018, str. 17).

4.4. Medijska pismenost

Medijska pismenost je izraz, ki je vsaj na prvi pogled zelo soroden digitalni pismenosti.

Martens in Hobbs (2015) medijsko pismenost opisujeta kot nekaj, kar se nanaša na veščine, znanja in razumevanje, ki uporabnikom medijskih storitev in izdelkov omogoča učinkovito in varno uporabo medijev. Gre za zmožnost posameznikov, da uporabljajo in hkrati samostojno in

kritično razlagajo tok, vsebino, vrednote in posledice uporabe različnih medijskih sporočil ter sodelujejo pri ustvarjanju samih medijskih sporočil.

Ko govorimo o medijski pismenosti, ne mislimo zgolj na učenje in razvijanje sposobnosti uporabe novih tehnologij, ampak tudi na razumevanje, kako medijska industrija deluje, kako deluje medijska kultura in kako so medijske in z njimi povezane potrošniške navade povezane z našim načinom razmišljanja in vedenja (Rek, 2021, str. 23).

4.4.1. Merjenje medijske pismenosti

Merjenje medijske pismenosti je povezano z opredelitvijo indikatorjev (kazalnikov), ki so pri raziskovanju izbranega fenomena relevantni. Pri preučevanju medijske pismenosti tako v osnovi izhajamo iz hierarhične strukture dejavnikov, ki jo predstavi Bulger (2012, str. 89), sicer pa je prirejena po Celot in Pérez Tornero (2010). Hkrati pa se moramo zavedati, kot opozarja tudi Bulger (2012, str. 89), da ostaja zožitev tega kompleksnega koncepta medijske pismenosti na posamične merljive komponente velik izziv.

Tako kot dejavniki se namreč tudi indikatorji, s katerimi pojav(e) preučujemo, spreminjajo in dopolnjujejo v prostoru in času. Raziskovalci morajo zato velikokrat upoštevati specifične demografske razlike in raznolikost kontekstov določene družbe ter svoje meritve prilagoditi.

4.5. Digitalni razkorak

Digitalni razkorak sam po sebi pomeni različne nivoje znanja s tehnološkimi napravami, kot so na primer mobilni telefoni, tablice. Veliko je takšnih ljudi, sploh med starejšimi, ki nimajo dostopa do sodobne tehnologije, medtem ko lahko mlajše generacije uživajo v dostopu do najnovejših informacij in sodobnih naprav že v rani mladosti. Zaradi takšnih razlik pride do pojava, ki mu pravimo digitalni razkorak

4.5.1 Digitalno opismenjevanje mlajših generacij

Današnji otroci so za razliko od svojih staršev in starih staršev že rojeni v digitalni svet. Ta sodobna tehnologija je v njihovem vsakdanu prisotna že od samega začetka, zato je za njih uporaba različnih digitalnih naprav (IKT) nekaj "naravnega". Osnovno uvajanje uporabe IKT in družbenih omrežij je velikokrat prepuščeno staršem, ki pa nimajo vedno ustreznih kompetenc za poučevanje digitalnega opismenjevanja (Lipovec, 2022, str. 6).

V osnovni šoli (devetletki) se informacijsko opismenjevanje *de iure* odvija celoten čas izobraževanja, na začetku skozi predmet računalništvo, sčasoma pa tudi skozi knjižnično informativna znanja.

Lipovec (2022, str. 8–9) na primer kot cilje digitalnega opismenjevanja v prvem triletju osnovne šole (prvi, drugi in tretji razred) našteva znanja, kot so poznavanje računalnika kot naprave v vseh aspektih, osnovne veščine (vklop in izklop, upravljanje, pisanje besed in risanje, izdelava predstavitev), uporabo pri učenju, seznanitev s svetovnim spletom ter internetni bonton, zavedanje nevarnosti, ki prežijo na neizkušene uporabnike spleta, ter pomembnosti spoštovanja avtorskih pravic.

Praksa takšnega učenja se izvaja z medpredmetnimi povezavami med različnimi predmeti (tudi npr. povezava med družboslovnim in naravoslovnim predmetom).

Steinbuch (2010) navaja, da se po učnem načrtu izbirni predmet informacijsko opismenjevanje izvaja kot enoletni program v zadnjem triletju devetletne osnovne šole. Po Suščevi in Žumerjevi (2001, str. 5) povzema, da je priporočljivo, da le-ta izbirni predmet učenec izbere v zadnjem, tj. 9. razredu, saj naj bi ta predmet predstavljal nadaljevanje, poglobljanje in nadgradnjo ciljev ter vsebin knjižnično informativnih znanj, ki se v osnovnih šolah izvajajo kot medpredmetno področje.

Takšno opismenjevanje naj bi bilo po mnenju vseh navedenih avtorjev bolj priporočljivo od tistega, ki bi ga doma samoiniciativno izvajali starši.

4.5.2 Digitalno opismenjevanje starejših

Za kakovostno starost je velika pridobitev izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju. Možnost izbire za izobraževanje je vse večja in kakovostnejša. V Sloveniji možnost izobraževanja starejšim nudi Univerza za tretje življenjsko obdobje, ponuja jim velik nabor različnih oblik izobraževanja (Ramovš, 2003, str. 279).

V okviru vseživljenjskega učenja in aktivnega preživljanja starosti se vedno več starejših udeležuje različnih oblik izobraževanja, delavnic, seminarjev, tečajev ali pa so vključeni v različna društva. Na tečajih o uporabi računalnika se prepričajo, da je uporaba interneta enostavna in celo zabavna ter da internet povezuje ljudi. Zaradi tega se število starejših oseb, ki uporabljajo internet, nenehno povečuje (SURIS, 2011).

Starejši velikokrat zanemarjajo tehnologijo, saj verjamejo, da jim bo le-ta škodila. Veliko je takšnih upokojenk in upokojencev, ki imajo pomisleke o osebni varnosti in o varnosti svojih

bližnjih, kar je seveda neumestno. Takšni pomisleki marsikatero ostarelo osebo odvrnejo od izobraževanja o računalnikih in od informacijskega opismenjevanja s pomočjo digitalnih naprav nasploh, kar na dolgi rok zanje ni dobro, saj izgubijo stik s časom in postanejo žrtev medgeneracijskega digitalnega razkoraka.

4.5.3 Medgeneracijsko sodelovanje

Fortuna (2020, str. 21) opredeljuje medgeneracijsko sodelovanje kot ključno točko za večanje socialnega kapitala ter širjenje socialne mreže pri starejših generacijah. Po Ramovšu (2003) povzema, da je vsak posameznik v slehernem obdobju svojega življenja vpet v intenziven odnos z vsakim posameznikom iz določenega življenjskega obdobja, to pomeni nekoga iz mlajše generacije, nekoga iz srednje generacije ter nekoga iz starejše generacije.

Prav sodelovanje med generacijami je ključnega pomena tudi pri izobraževanju na področju rabe digitalnih pripomočkov in storitev. Mlajše generacije imajo zaradi svojega zgodnjega dostopa do informacijskega opismenjevanja ter zaradi samostojnega učenja rabe tehnologije veliko prednost pred ostalimi, vendar pa je na tem področju možno razlike zmanjšati.

Dejstvo, da vsak posameznik vedno pozna nekoga iz druge generacije, je velikega pomena za izobraževanje ne samo za starejše, temveč tudi za mlajše generacije. Ramovš (2003) to opisuje kot zelo kvalitetno socialno mrežo, saj jo lahko smatramo kot izjemno popotnico mladi in srednji generaciji, pri starejših pa je to način pridobivanja znanja in veščin medijske tehnologije. Omenja tudi, da v kolikor posameznik iz starejše generacije nekoliko težje sledi učenju digitalnih veščin, nikakor ne sme biti "zasmehovan", temveč mora biti spodbujen k pridobivanju novega znanja.

4.6 Digitalna pismenost v vsakodnevem življenju

Veliko starejših se v tretjem življenjskem obdobju sooča s številnimi vprašanji glede financ, zdravja in upravnih zadev. Takšne storitve so s časom postale vse bolj digitalizirane in računalniško usmerjene, zato je to eno od temeljnih znanj, ki bi jih upokojenci morali posedovati za uspešno krmarjenje skozi svoje življenje.

Različne digitalne storitve posameznikom olajšajo delo, prihranijo čas, ki bi ga sicer porabili za stanje v čakalnih vrstah ter zmanjšajo obseg klasične birokracije. Lahko pa se zgodi, da kljub prednostim povzročijo določen stres, ki je povezan z nepoznavanjem sodobne tehnologije,

neznanjem uporabe različnih aplikacij in novosti ter z večkrat upravičenimi pomisleki glede varnosti (Horjak, Očko in Videc, 2022, str. 6).

4.6.1 e-Uprava

Portal e-Uprava je nastal z namenom, da državljanom posreduje informacije o upravnih storitvah in jim hkrati omogoča tudi elektronsko pot za opravljanje teh storitev pri državnih organih ali organih javne uprave (Horjak, Očko in Videc, 2022, str. 7).

4.6.2 e-Zdravje

V okviru informatizacije zdravstva je v preteklih letih nastal projekt e-Zdravje, ki ga upravlja nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ). Cilj projekta je uvedba sodobnih in večstransko uporabnih informacijskih rešitev v poslovanje zdravstvenega sistema ter povezava lokalnih informacijskih sistemov v funkcionalen nacionalni zdravstveni informacijski sistem (Horjak, Očko in Videc, 2022, str. 16).

Takšna platforma je za upokoјence še posebej pomembna, sploh za tiste, ki se borijo z različnimi zdravstvenimi težavami.

4.6.3 E-Bančništvo

Za upokoјence, ki so običajno med bolj premožnimi prebivalstvenimi skupinami, je eden od najpomembnejših aspektov samostojnega in zdravega tretjega življenjskega obdobja finančna neodvisnost, ki jo lahko v sodobnem svetu dosežejo s pomočjo e-bančništva.

Je način poslovanja banke s stranko, ki je neodvisen od poslovalnice in temelji na informacijski tehnologiji. E-bančništvo je prisotno pri vseh bankah, se pa možnosti uporabe storitev med bankami precej razlikujejo. V osnovi je namenjeno temu, da se izognemo daljšim bančnim postopkom in morebitnim čakalnim vrstam – z uporabo ustrezne tehnologije pa lahko prek interneta varno opravimo skoraj vse bančne storitve. Najpomembnejši elementi so 24-urna dosegljivost, uporaba kjerkoli, avtomatizacija postopkov in varnost uporabe (Horjak, Očko in Videc, 2022, str. 22).

4.6.4 e-Davki

Portal e-Davki omogoča izpolnjevanje in oddajanje davčnih obrazcev z domačega računalnika. Uporaba portala je v primerjavi s fizično oddajo dokumentov hitrejša in nudi preprostejše izpolnjevanje davčnih obrazcev (z vgrajeno pomočjo in orodji za sprotno preverjanje).

Omogoča tudi vlaganje dokumentov 24 ur na dan, 7 dni v tednu, brez stroškov za poštnino in neodvisno od lokacije (Horjak, Očko in Videc, 2022, str. 24).

4.7 Družbena omrežja

V sodobnem svetu velik del informacij oseba pridobi z družbenih omrežij, kamor jih objavljajo najrazličnejši posamezniki, skupine ali podjetja. Družbena omrežja so še posebej priljubljena med mlajšimi populacijami, na glede na to, ali je njihov primarni namen komuniciranje ali pa objava slik ali kratkih videoposnetkov.

Ker so ciljna publika družbenih omrežij in njihovih razvijalcev predvsem mlajši, pa s tem nastane precejšen že omenjen digitalni razkorak, saj starejši (pogosto prav upokojeanci), pa tudi še zaposlene starejše osebe, izgubijo stik s časom.

Na družbenih omrežjih pogosto prežijo nevarnosti, na katere pa so mlajši bolj ali manj pripravljeni, bodisi zaradi večje ciničnosti bodisi pa zato, ker jih je na to pripravil nekdo drug. Posledično mlajši uporabniki manjkrat postanejo žrtev družbenih omrežij, a vendar ta številka ni tako nizka, kot bi to bilo pričakovano.

Kljub vsemu pa velik delež uporabnikov na nekaterih socialnih omrežjih (npr. Facebook) še vseeno predstavljajo uporabniki, ki sodijo v starostne skupine nad 59 let starosti. Na takšnih omrežjih se hitreje najdejo tudi prevare, ki se izkušenim uporabnikom morda zdijo očitne, a vendar so dovolj dobro zakrite, da lahko zavedejo nekoga, ki še ni samozavesten pri uporabi družbenih omrežij.

4.8 Ovire digitalnega sveta

Ovire v digitalnem svetu so za neizkušene uporabnike precej pogost pojav ne glede na to, ali jih ovira neka konkretna težava, kot je npr. varnost na spletu, ali nekaj preprostega, kot je npr. enostavno neznanje operiranja z aplikacijami, družbenimi omrežji.

Varnost na internetu je ključna za vse, še najbolj pa morajo biti pazljivi neizkušeni uporabniki svetovnega spleta.

Javrh in drugi (2018, str. 35) varnost na spletišču oziroma internetno varnost opisujejo kot področje računalništva, ki se ukvarja s stopnjo uporabnikove osebne varnosti, varnostnih

tveganj do zasebnih podatkov in premoženja, povezanega z uporabo interneta, ter samozaščite pred računalniškim kriminalom na splošno.

4.8.1 Internetni virusi

Na svetovnem spletu morajo biti uporabniki še posebej pazljivi na internetne viruse, ki se lahko nahajajo na najmanj pričakovanih spletiščih. Portal SAFE.SI navaja, da so z leti vedno bolj v porastu tako imenovani izsiljevalski virusi.

Gre za viruse, ki jih protivirusni programi ne zaznajo. Ti virusi pravzaprav napadajo najšibkejši člen v obrambi – uporabnike. Običajno se širijo s pomočjo priponk v elektronski pošti, ki jih sami odpremo in si s tem sami naložimo virus. Pri nas so trenutno najbolj razširjeni virusi TeslaCrypt, CryptoLocker, Locky in CripTowall, v ZDA pa opozarjajo na pojav virusa Petya. Vsi ti virusi se v osnovi držijo istih načinov delovanja. Na nek način zbudijo radovednost s sporočilom in s priponko, ki jo odpremo, nato pa zakodirajo osebne datoteke. Nekateri med njimi zakodirajo čisto vse datoteke, ki jih najdejo, spet drugi se osredotočijo le na nekaj tipov datotek, poleg tega znajo nekateri med njimi tudi zakodirati datoteke na vseh omrežnih diskih, do katerih lahko dostopamo (SAFE.SI, 2016).

4.8.2 Lažne novice

Portal SAFE.SI težavo lažnih novic na spletu povzema kot dejstvo, da jih je na internetu vse več in da je treba biti zelo pazljiv pri preverjanju. Portal navaja spletne strani, kot so Oštro, Ne/ja, razbijalka mitov, Snopes.com, FactCheck.com, EUvsDiSiNfo in Politifact, na katerih je potrebno preveriti informacije, če nekdo dvomi v njihovo verodostojnost (SAFE.SI, 2016).

Lažne novice ali »fake news« so lahko za avtorje odličen vir zaslužka, zato sumljivim novicam uporabniki ne smejo verjeti in ne smejo klikati nanje. Če se zdi predobro, da bi bilo res, verjetno tudi je, še navaja portal, ob tem pa navaja, da je uporaba zdrave pameti najboljša zaščita pred prevaro (SAFE.SI, 2016).

4.8.3 Internetne prevare

Starejši uporabniki svetovnega spleta so zelo pogosto tarča načrtovanih spletnih prevar, ki jih izvajajo medmrežni zločinci. Ti po navadi svojo "tarčo" nagovorijo kot čisto normalna oseba, nato pa s spretnimi triki izkoristijo neznanje osebe, s katero se pogovarjajo in se okoristijo.

To v praksi največkrat pomeni navezovanje stikov preko komunikacijskih družbenih omrežij (med upokojenci priljubljeni Facebook Messenger, Whatsapp, Telegram), kjer se predstavijo kot nekdo drug. Nato sčasoma iz pozitivne drže preidejo v izsiljevalsko in zahtevajo denar žrtve.

V večini so takšne prevare najpogostejše prav med starejšimi uporabniki, ki še niso prepričani glede verodostojnosti vsega, kar preberejo na svojih elektronskih napravah.

4.8.4 Fizične ovire pri dostopanju do informacij

Mollenkopf in Kaspar (v Dolničar, 2007, str. 32) povzemata, da je za starejše uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij v veliko primerih zaradi njihovih fizičnih ovir lahko precej zapletena. Za težave pri uporabi pogosto okrivijo sebe, vendar pa je vzrok za težave tudi zaradi oblikovanja tehnologije. Razvijalci tehnoloških izdelkov poskušajo narediti uporabnikom prijazne izdelke, a so kljub temu tehnološke naprave neprimerne za potrebe in zmožnosti starejših.

Po Kožuhovi in Debevcu (2011) naj bi bile najpogostejše ovire pri uporabi tehnologije okvare sluha, vida ter poslabšanje motoričnih sposobnosti, Smolnikar (2008) pa v to kategorijo vključuje tudi telesne in nevrološke težave ter težave z razumevanjem.

4.9 Komuniciranje

Komuniciramo dejansko ves čas, saj ni trenutka, ko "ne komuniciramo". Venomer oddajamo nekakšne znake, simbole in signale, ki nakazujejo na komunikacijo. Slednja nam omogoča, da se sporazumevamo z okolico in da predajamo informacije t. i. prejemniku (Rek, 2010).

Uporaba IKT za komunikacijo in krajšanje časa starejšim prinaša številne pozitivne učinke. Ključno za njihovo zdravje in ustvarjalno staranje je, da redno komunicirajo s prijatelji, sorodniki, izvajalci zdravstvenih storitev in drugimi. Napredki v informacijsko-komunikacijski tehnologiji starejšim nudijo cenovno ugodno možnost, da ostanejo povezani z znanci in družinskimi člani, tudi če le-ti živijo na drugih kontinentih (Dolničar, 2009, str. 285).

Komuniciranje je ena od pomembnejših funkcij, ki jo omogoča IKT za starejše, saj se s starostjo pogosto zmanjšajo socialni stiki z družino in s prijatelji zaradi upokojitve, izgube partnerja ali celo nemobilnosti. Najbolj razširjeno sredstvo komuniciranja je telefon, ki omogoča vsakodnevno komunikacijo s sorodniki in prijatelji (Hojnik Zupanc, 1999, str. 153).

4.10 Vloga države in EU na področju opismenjevanja

Največji napredek je moč narediti z analiziranjem potencialnih uporabnikov, njihovih potreb po informacijskem znanju, njihovih interesov, njihovih želj, možnosti in nivojev njihove informacijske pismenosti, kasneje pa jih razdeliti v razrede ter jih izobraziti. Dostopnost do informacij zahteva od uporabnika visoko stopnjo sposobnosti analitičnega mišljenja, abstrakcije, eksperimentiranja, uporabe in razumevanja tehnologije, ki je sestavni del pismenosti (Novljan, 1996, str. 25).

V letu 2006 so si države članice Evropske unije zadale cilj, da do leta 2010 med "rizičnimi skupinami" in povprečnim prebivalstvom zmanjšajo vrzeli v digitalni pismenosti. Razlog je bil enostaven, spremeniti Evropo v najbolj konkurenčno, na znanju osnovano ekonomijo na svetu, ljudem pa nuditi tiste veščine, ki poganjajo ekonomsko rast. Prvi ukrepi so odražali funkcionalno razumevanje digitalne pismenosti, zajemali so učenje enostavnih opravil za sposobnost učinkovite uporabe strojne in programske opreme. Ciljne skupine v tem ukrepu so bili nezaposleni, invalidi, ženske in starejši ljudje (Junge in Hadjivassiliou, 2007, str. 6).

4.10.1 Strategije informacijskega opismenjevanja

Škvorc (2011) povzema, da imajo države v izobraževalnih in razvojnih politikah opredeljene strategije informacijskega opismenjevanja. V le-teh naj bi si postavile cilje, ki si jih želijo doseči, ter ugotoviti, kako jih še preseči.

Avtor kot pomembne dokumente na ravni EU in Slovenije kot države navaja dokumente, kot so Lizbonska strategija (Evropski svet, 2000), strategija gospodarskega razvoja Slovenije (UMAR, 2001), Evropska informacijske družba za rast in zaposlovanje – i2010 (EU2005), Strategija: Republika Slovenija v informacijski družbi (2003).

5. EMPIRIČNI DEL

5.1 Potek raziskovalnega dela

Anketni vprašalniki so bili natisnjeni na A4 papir, obojestranski tisk. Vprašalniki so bili zasnovani prijazno starejšim osebam, z vsemi potrebnimi prilagoditvami. Anketiranje je bilo prostovoljno in povsem anonimno.

Vprašalniki so bili razdeljeni upokojencem različnih starostnih skupin, tako v mestu kot na podeželju, da se je zagotovil vzorec, ki najboljšje predstavlja državno povprečje.

5.2 Anketni vprašalniki

Vprašalniki so vsebovali 15 vprašanj, od tega 12 z navodilom obkroževanja ustrezne trditve, ki velja za posameznega anketiranca, in 3, v katerih so bili anketiranci povabljeni k delitvi svojega mnenja glede izobraževanja in informacijskega opismenjevanja starejših, povabljeni pa so bili tudi k samorefleksiji lastnega preverjanja informacij na spletu.

5.3. Proučevana populacija in vzorec

Proučevano populacijo so v primeru najine raziskovalne naloge predstavljali starejši, ki so bili sistematično razdeljeni v naslednje skupine:

- Glede starosti so bili anketiranci razdeljeni na osebe, stare 59 let ali manj, 60–69 let, 70–79 let, 80–89 let, 90–99 let in 100 let ali več.
- Glede kraja prebivališča so bili razdeljeni na prebivajoče v mestu in prebivajoče na podeželju.
- Glede spola so bili razdeljeni na moške in ženske.
- Pri raziskavi je bilo zajeto območje podravske statistične regije, s poudarkom na Mestni občini Maribor ter njenih sosednjih občinah.
- V raziskavi je sodelovalo 153 anketirancev, od tega 48 moških in 105 žensk, 114 s podeželja in 38 iz mesta ter 9 iz starostne skupine 59 let ali manj, 48 iz skupine 60–69 let,

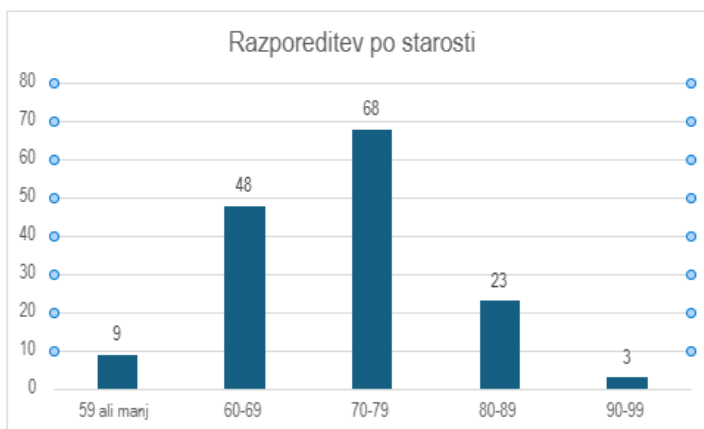
68 iz skupine 70–79 let, 23 iz skupine 80–89 let ter 3 iz skupine 90–99 let. Anketirancev za starostno skupino 100 let ali več v procesu pridobivanja rezultatov ni bilo na voljo.

5.4 Predstavitev rezultatov

Graf 1: Porazdelitev anketirancev po spolu

Anketirance sva najprej porazdelila po spolu. Ta podatek sva potrebovala za kasnejšo statistično analizo, saj bova v nadaljevanju raziskave primerjala odgovore na sledeča vprašanja med spoli. Od 154 anketirancev je bilo 48 anketirancev moškega spola in 105 ženskega spola.

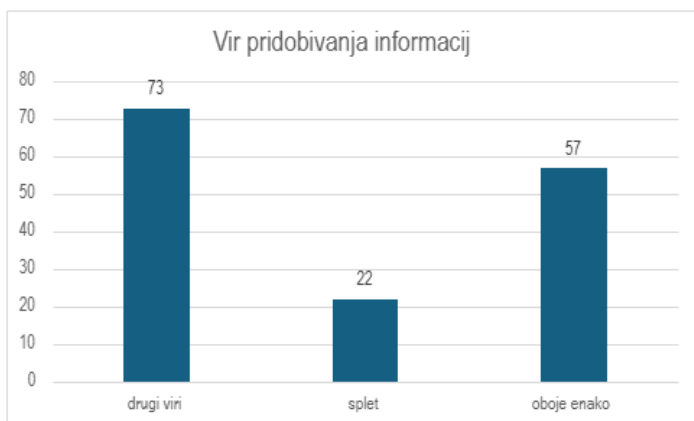
Graf 2: Porazdelitev anketirancev po starostnih skupinah

V nadaljevanju sva postavila starostne meje za izprašane, kar je prav tako služilo kot statistični primerjalni podatek za analizo podatkov v kasnejši fazi raziskave. Anketiranci so lahko izbirali med starostnimi skupinami 59 ali manj, 60–69, 70–79, 80–89, 90–99 ter 100 ali več. S to razporeditvijo sva najino ciljno skupino, tj. upokojeince, razdelila na enakomerno razporejene skupine, kar je ključnega pomena za nadaljnjo uporabo in primerjavo podatkov. Od 154 odgovorov, ki sva jih prejela, je bilo 9 anketirancev iz starostne skupine 59 let ali manj, 48 iz skupine 60–69, 68 iz skupine 70–79, 23 iz skupine 80–89 ter 3 iz skupine 90–99. Iz skupine nad 100 let starosti odgovorov nisva prejela.

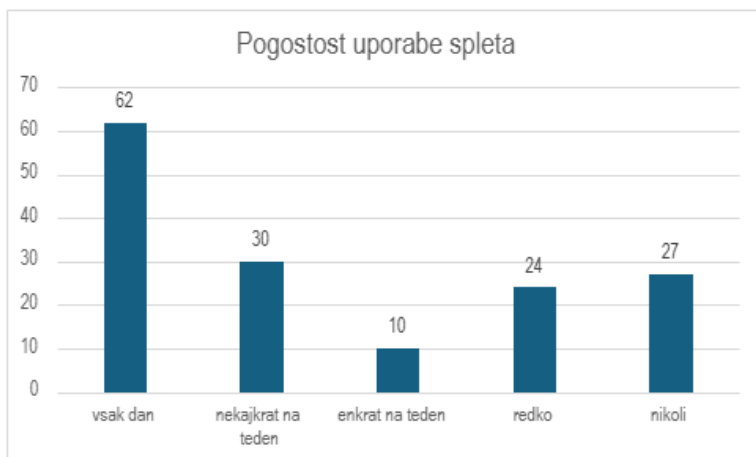
Graf 3: Porazdelitev anketirancev po kraju prebivališča

Zadnje vprašanje informativne oz. statistične narave, ki sva ga zastavila, je anketirance povprašalo o njihovem prebivališču. Ti podatki so potrebni, da lahko potrdiva ali ovrževa hipotezo 1 (Starejši, ki živijo v mestih, pogosteje uporabljajo spletne vire in družbena omrežja za iskanje informacij v primerjavi s tistimi, ki živijo na podeželju.). Prav tako so podatki potrebni pri nadaljnjih primerjavah. Med vprašanimi je 38 anketirancev odgovorilo, da živijo v mestu, 114 anketirancev pa živi na podeželju.

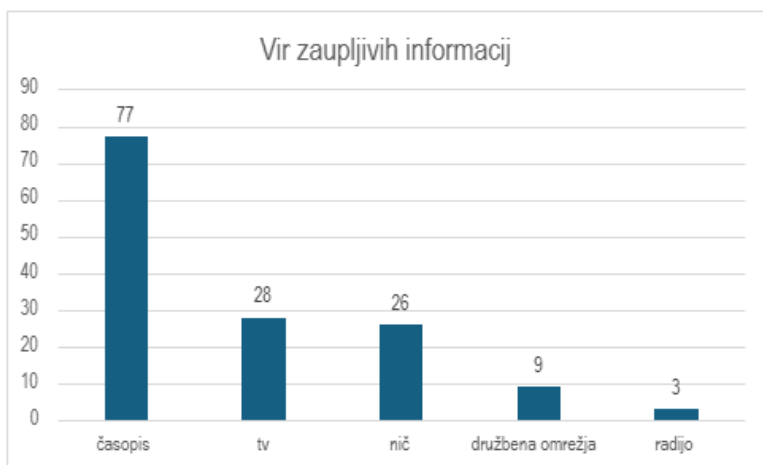
Graf 4: Razporeditev odgovorov glede na vir pridobivanja informacij

Pri tem vprašanju sva anketirance vprašala, iz katerih virov najpogosteje črpajo informacije. Večina jih je odgovorila, da raje uporabljajo druge vire, kot so na primer časopis, TV ali radio, 22 jih je odgovorilo, da uporabljajo večinoma splet, 57 pa jih je dejalo, da za pridobivanje informacij uporabljajo oboje v približno enakem razmerju (tj. splet in druge vire).

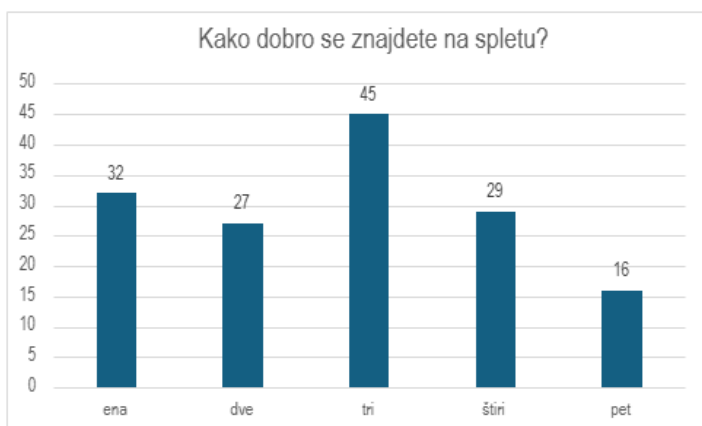
Graf 5: Razporeditev odgovorov glede na pogostost uporabe spleta

Od anketirancev sva želela izvedeti tudi, kako pogosto uporabljajo računalnik ali telefon za iskanje informacij. Presenetljivo je kar 59 anketirancev odgovorilo, da to počnejo vsak dan, nadaljnjih 30 pa, da to počnejo večkrat na teden. 10 jih je odgovorilo, da splet uporabljajo enkrat na teden. 24 anketirancev je odgovorilo, da to počnejo redko, kar 27 pa jih je odgovorilo, da nikoli ne uporabijo računalnika ali telefona za iskanje informacij.

Graf 6: Razporeditev odgovorov glede na vire informacij, ki jim anketiranci zaupajo

Anketirance sva vprašala, katerim virom informacij najbolj zaupajo. To vprašanje je bilo odprtega tipa, kar pomeni, da so lahko odgovorili kar koli. Večina, kar 77 anketirancev, je odgovorila, da najbolj zaupajo časopisom, še posebej pogosto pa so navedli časopis Delo. 38 jih je odgovorilo, da najbolj zaupajo televiziji z najpogostejšimi odgovori, kot so RTV, Nova24 TV ter POP TV. Kar 26 anketirancev je odgovorilo, da ne zaupajo nobenemu viru informacij. 9 jih je odgovorilo, da zaupajo družbenim omrežjem, med katerimi je še posebej izpostavljeno omrežje Facebook. 3 so odgovorili, da najbolj zaupajo radiu, vsi vprašani pa so navedli Radio Ognjišče.

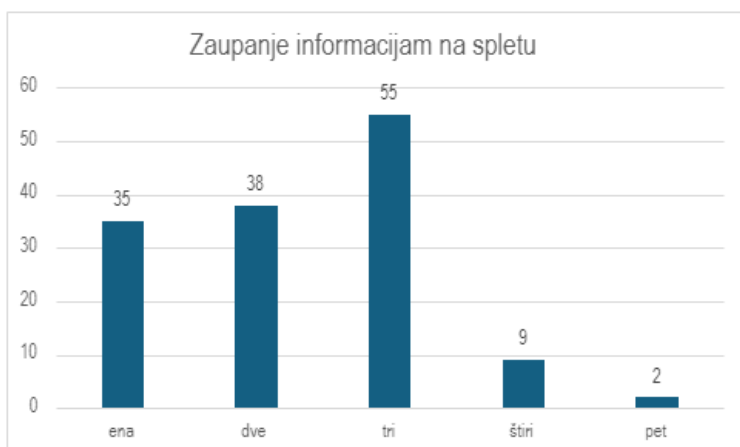
Graf 7: Razporeditev mnenj anketirancev o dejstvu, kako dobro se znajdejo na spletu

Naslednje vprašanje je zahtevalo, da se sodelujoči opredelijo do tega, kako dobro se po njihovem mnenju znajdejo na spletu, pri čemer med možnimi odgovori 1 pomeni, da se sploh ne znajde, in 5 pomeni, da se popolnoma znajde. 32 jih je izbralo odgovor 1, še 27 pa odgovor 2, iz česar lahko sklepava, da se okoli ena tretjina anketirancev ne znajde na spletu. 45 jih je izbralo odgovor 3, kar pomeni, da se znajdejo le delno, 29 jih je odgovorilo z odgovorom 4, 16 pa jih je odgovorilo z odgovorom 5, torej se na spletu popolnoma znajdejo.

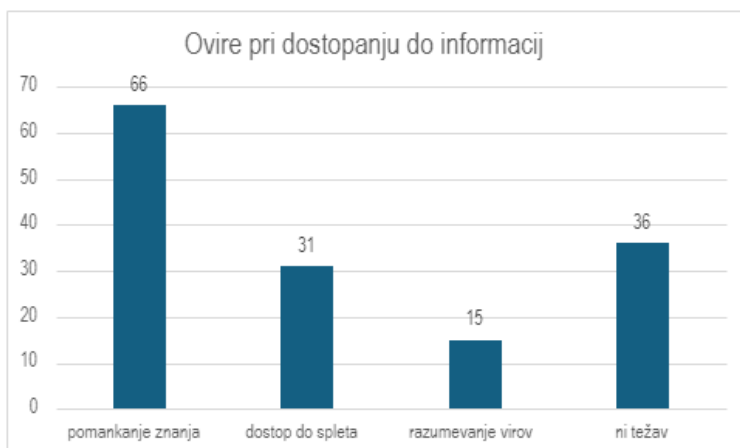
Graf 8: Razporeditev anketirancev glede na rabo družbenih omrežij

Naslednje vprašanje, ki sva ga v raziskavi zastavila, je bilo, ali sodelujoči uporabljajo socialna omrežja, kot je na primer Facebook. 48 jih je odgovorilo pritrdilno, medtem ko so 103, torej več kot dve tretjini, odgovorili, da socialnih omrežij ne uporabljajo.

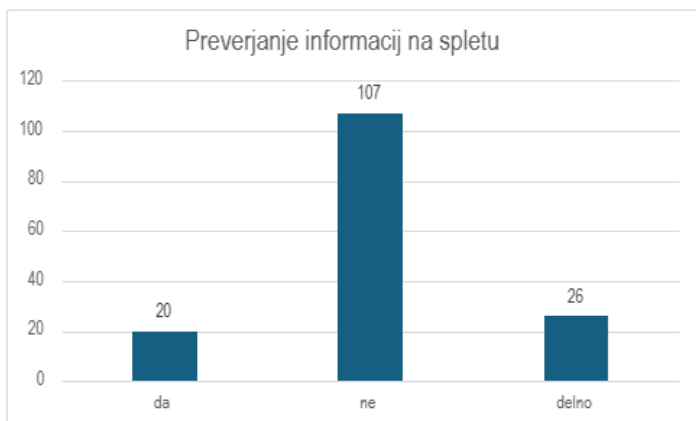
Graf 9: Razporeditev anketirancev glede na zaupanje informacijam

Zanimalo naju je tudi, koliko starejši zaupajo podatkom, ki jih najdejo na spletu. Na voljo so imeli lestvico od 1 do 5 (1 sploh ne zaupam in 5 popolnoma zaupam). 35 anketirancev je izbralo odgovor 1, 38 pa odgovor 2, kar pomeni, da sploh ne zaupajo informacijam na spletu. 55 jih je izbralo odgovor 3, kar pomeni, da le delno zaupajo informacijam. Le 9 anketirancev je izbralo odgovor 4, samo dva anketiranca pa sta se odločila za odgovor 5, kar pomeni, da popolnoma zaupata informacijam, ki jih najdeta na spletu.

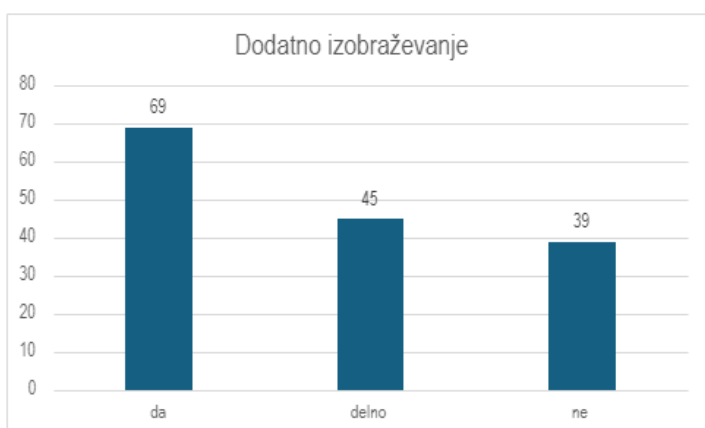
Graf 10: Razporeditev anketirancev glede na ovire pri dostopanju informacij na spletu

Vprašala sva tudi, kakšne ovire upokojenci srečujejo pri dostopanju do informacij na spletu. Kar 66 anketirancev je odgovorilo, da je največja težava v znanju, torej bi potrebovali dodatna izobraževanja. 31 jih je odgovorilo, da sploh nimajo dostopa do spleta, 15 pa jih meni, da imajo težave z razumevanjem virov. 36 anketirancev je odgovorilo, da težav nimajo.

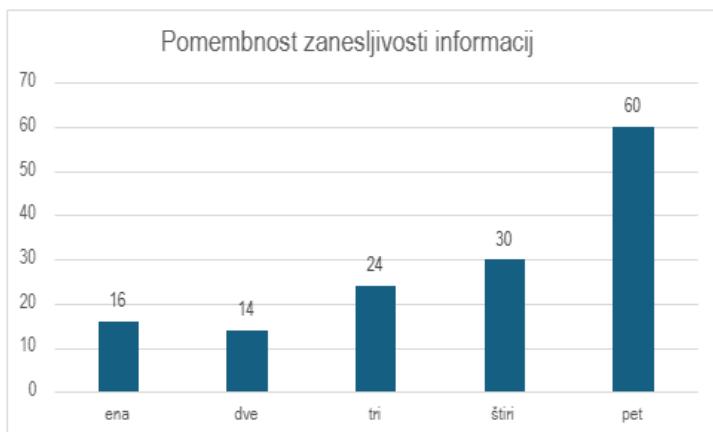
Graf 11: Razporeditev glede na preverjanje informacij na spletu

Naslednje vprašanje je bilo, ali upokojenci preverjajo informacije na spletu. Samo 20 jih je odgovorilo pritrdilno, 26 pa je izbralo odgovor delno. Kar 107 starejših je odgovorilo, da ne preverjajo informacij na spletu, kar je zelo zaskrbljujoče, sploh glede na perečo tematiko spletnih prevar pri predvsem starejših uporabnikih spleta.

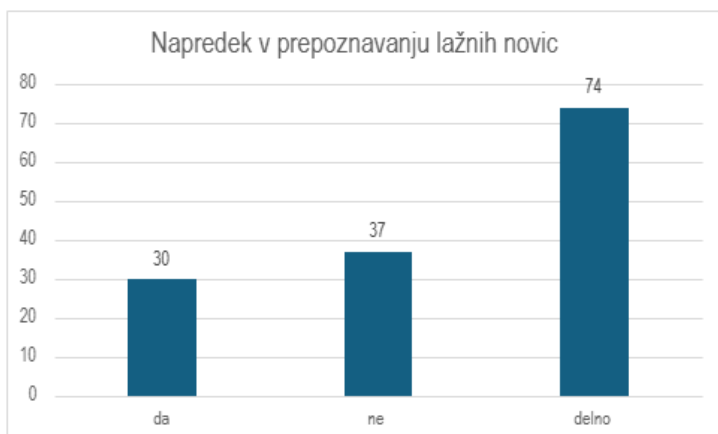
Graf 12: Razporeditev anketirancev glede na potrebo po dodatnem izobraževanju

Zanimalo naju je tudi, ali bi si upokojenci želeli dodatnega izobraževanja. Kar 69 jih je odgovorilo pritrdilno, tore si želijo dodatnega izobraževanja, nadaljnjih 45 pa je odgovorilo, da si le-tega želijo le delno. 39 anketirancev je odgovorilo, da dodatnega izobraževanja ne potrebujejo.

Graf 13: Razporeditev glede na mnenje o pomembnosti zanesljivosti informacij

Vprašala sva tudi, kako pomembno se anketirancem zdi, da so informacije, ki jih prejemajo, preverjene in zanesljive. 16 jih je odgovorilo, da jim to sploh ni pomembno, odgovor 2 pa je izbralo še 14 anketirancev. 24 anketiranih je izbralo 3. odgovor. 30 jih je izbralo odgovor 4, kar 60 anketiranih pa se je odločilo za odgovor 5. To pomeni, da je večini anketirancev zelo pomembno, da so informacije preverjene in zanesljive.

Graf 14: Razporeditev vprašanih po mnenju o napredku v prepoznavanju lažnih novic

Zanimalo naju je, ali starejši uporabniki spleta postajajo boljši v prepoznavanju lažnih novic in ali so obveščeni o le-teh. Le 30 jih je odgovorilo pritrdilno, kar je zaskrbljujoče nizek delež. 74 jih je odgovorilo delno, 37 pa jih je odgovorilo, da se v tem sploh ne izboljšujejo.

Zadnje vprašanje, ki sva ga zastavila, je bilo odprtega tipa. Zanimalo naju je, katere spretnosti in znanja bi anketiranci hoteli pridobiti, da bi bili bolj samozavestni pri iskanju informacij na spletu, prav tako pa pri prepoznavanju lažnih novic. Najpogostejši odgovori so bili zelo različni. Nekateri so izpostavili, da sploh nimajo dostopa do interneta, nekateri pa da ne posedujejo

znanja tujih jezikov, ki je potrebno za brskanje po spletu. Najpogosteje so izpostavili potrebo po več izobraževanjih za upokoјence, sploh v povezavi z računalniško pismenostjo.

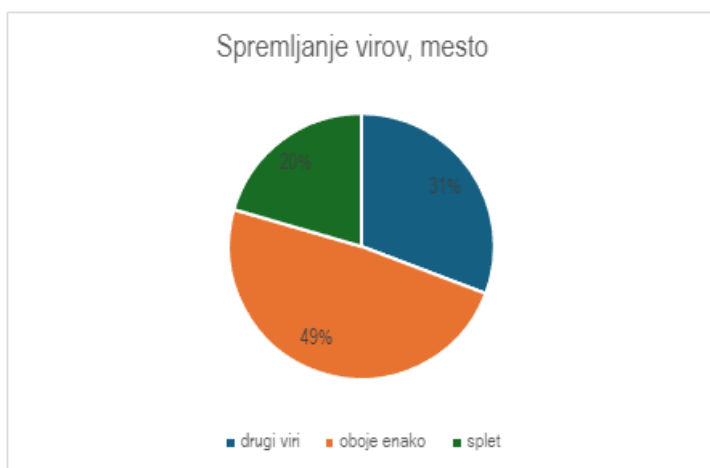
6. RAZPRAVA

Glede na tematiko ter ciljno skupino, ki jo z raziskovalno nalogo proučujeva, sva si na podlagi pridobljenih informacij pri zbiranju podatkov za teoretični vir naloge postavila hipoteze, ki so razvrščene v nadaljevanju.

6.1. Hipoteza 1: Starejši, ki živijo v mestih, pogosteje uporabljajo spletne vire ter družbena omrežja za iskanje informacij v primerjavi s tistimi, ki živijo na podeželju.

V prvi hipotezi sva domnevala, da tisti starejši, ki živijo v mestu, pogosteje uporabljajo spletne vire in družbena omrežja za iskanje informacij kot tisti s podeželja. To sva predvidevala na podlagi splošnih stereotipov o starejših prebivalcih, zlasti glede premoženjskega stanja mestnih prebivalcev, ter dejstva, da se večina izobraževanj o uporabi spleta izvaja v mestih, kar otežuje dostop do teh izobraževanj za starejše, živeče na podeželju.

Za potrditev ali ovržbo te hipoteze sva primerjala različne podatke. Najprej sva analizirala, kje anketirani pridobivajo informacije, in jih povezala s prebivališčem anketirancev, nato pa sva primerjala še pogostost uporabe spleta za iskanje informacij glede na prebivališče vprašanih.

Graf 15: Spremljanje virov v primerjavi s prebivališčem, mesto

Graf 16: Spremljanje virov v primerjavi s prebivališčem, podeželje

Graf 17: Pogostost uporabe računalnika ali pametnega telefona, mesto

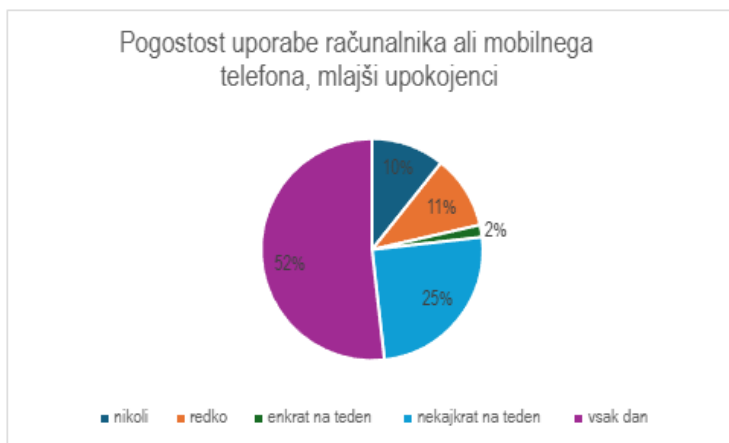

Graf 18: Pogostost uporabe računalnika ali pametnega telefona, podeželje

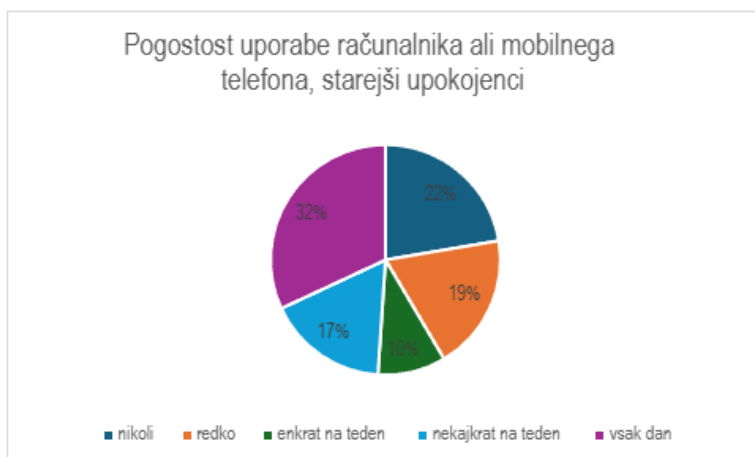
Iz grafov 15 in 16 je razvidno, da veliko več starejših v mestu uporablja splet kot svoj poglavitni vir pridobivanja informacij, prav tako pa je v mestu večji delež tistih, ki so odgovorili oboje enako. Na podeželju je izrazito velik odstotek vprašanih odgovoril drugi viri, kar kaže, da na podeželju še vedno zaupajo tradicionalnim virom, kot so na primer časopisi. Nadalje lahko iz grafov 17 in 18 razberemo, da je odstotek starejših, ki vsakodnevno uporabljajo tehnologijo, dosti višji kot na podeželju. Na podeželju je tudi dosti večji delež ljudi, ki sploh ne uporabljajo interneta, pri čemer so kot razlog navedli pomanjkanje dostopa do spleta. Iz tega lahko sklepava, da je najina hipoteza pravilna.

6.2. Hipoteza 2: Starejši, spadajoči v kategoriji 59 let ali manj in 60 do 69 let, pogosteje uporabljajo spletne vire za iskanje informacij kot pa tisti, ki spadajo v kategorije od 70 do 79 let ter vse do 100 let ali več.

V drugi hipotezi predvidevava, da mlajši anketiranci pogosteje uporabljajo spletne vire za iskanje informacij kot starejši anketiranci. Med mlajše sva uvrstila kategoriji 59 let ali manj ter 60 do 69 let, med starejše pa kategorije 70 do 79 let, 80 do 89 let, 90 do 99 let ter 100 let ali več. Za potrditev ali ovržbo te hipoteze sva primerjala odgovore na vprašanje o pogostosti uporabe računalnika ali pametnega telefona za dostop do informacij z odgovori na vprašanje o starosti anketirancev.

Graf 19: Pogostost uporabe računalnika ali mobilnega telefona za dostop do informacij, mlajši anketiranci

Graf 20: Pogostost uporabe računalnika ali mobilnega telefona za dostop do informacij, starejši anketiranci

Iz graf 19 in 20 je razvidno, da je vsakodnevna uporaba spleta dosti višja pri mlajših anketirancih, prav tako pa je pri mlajših anketirancih manjši delež takšnih, ki interneta sploh ne uporabljajo. Na podlagi tega lahko potrdiva tudi drugo hipotezo.

6.3. Hipoteza 3: Starejši bolj zaupajo tradicionalnim virom informacij (na primer časopis, televizija, radio) kot pa spletnim virom in družbenim omrežjem.

Hipotezo lahko potrdiva v celoti. Iz grafa 6 je razvidno, da starejši prebivalci kot viru informacij daleč najbolj zaupajo časopisu. Drugi najpogostejši naveden vir je televizija. To je bilo pričakovano, saj starejši v večini še vedno zaupajo tradicionalnim, njim lažje dostopnim virom.

Prav tako lahko to hipotezo potrdiva s podatki iz grafa 9, ki kažejo, da večina starejših zaupa spletu le delno oziroma sploh ne zaupajo informacijam s spleta. Delni razlog za to so lahko tudi televizijske in druge novice, ki velikokrat prikazujejo internetne prevare, ter zgodbe o lažnih novicah, saj se sploh starejši uporabniki lahko prestrašijo uporabe spleta, njihovo zaupanje v vse spletne novice pa upade.

6.4. Hipoteza 4: Le manjši delež starejših sistematično preverja verodostojnost oziroma resničnost informacij, ki jih najdejo na svetovnem spletu.

Hipotezo lahko potrdiva v celoti. Iz grafa 11 je razvidno, da od vprašanih le peščica informacije preverja sistematično oziroma vedno, ko na njih naletijo. Takšen izid je bil sicer pričakovan, a vendar se ob tem porajajo skrbi, saj so starejši internetni uporabniki daleč najbolj ranljiva skupina, ki je najbolj nagnjena k težavam v smislu najdbe lažnih informacij ali spletnih virusov.

Obenem pa velja omeniti tudi, da največji delež anketirancev informacijam zaupa na približno srednjem nivoju, kar je razvidno iz grafa št. 13 (Pri vprašanju z lestvico odgovorov od 1 do 5 je večina anketiranih izbrala odgovor 3.). To je zanimivo, glede na dejstvo, da pri vprašanju, ki od anketirancev želi izvedeti, ali so jim verodostojne informacije pomembne, največji delež odgovarja s 5 ali 4 (najvišji možni odgovor).

6.5. Hipoteza 5: Večina starejših je mnenja, da bi jim dodatno izobraževanje o uporabi interneta in o preverjanju informacij pomagalo izboljšati zmožnost prepoznavanja lažnih novic.

Hipotezo lahko delno potrdiva, saj so anketiranci, ki so odgovorili pritrdilno na vprašanje, povezano s to hipotezo, prispevali k njeni potrditvi. Pri vprašanju odprtega tipa, kjer so lahko sami podali mnenje, so večinoma odgovarjali le s skopimi odgovori, kot so npr. "DA", "JA" ipd. (torej v pritrdilnem smislu). To je glede na pričakovano populacijo precej pričakovano. Anketiranci navajajo kot izobraževanja, ki bi se jim zdela najpomembnejša, osnovno izobraževanje, rabo socialnih omrežij ter tečaj prepoznavanja lažnih novic.

7. ZAKLJUČEK

Starejši prebivalci so po številu daleč največja starostna skupina v Sloveniji. Glede na dejstvo, da predstavljajo več kot tretjino populacije, je njihova razgledanost izjemnega pomena tako za njih same kot za naslednje generacije. Z leti se njihove sposobnosti pričakovano slabšajo, zato je razumljivo, da vsak starejši prebivalec ne bo vedel vsega o najnovejših sodobnih komunikacijskih tehnologijah.

V najini raziskovalni nalogi z naslovom Informacijska pismenost starejših sva preučevala prav to ter identificirala ključne dejavnike, ki vplivajo na njihovo uporabo digitalnih tehnologij in sposobnost kritičnega vrednotenja spletnih informacij. Rezultati kažejo, da je uporaba digitalnih naprav med upokojenci še vedno omejena, predvsem zaradi pomanjkanja znanja, nizkega zaupanja v spletne vire in občutka tehnološkega neskladja.

Starejši se, vsaj glede na rezultate izvedene ankete, precej dobro zavedajo pomanjkljivosti svojega znanja, s katerimi se morda srečujejo pri dostopanju do spletnih virov informacij in njihovem preverjanju.

Če povzameva, se digitalna izključenost starejših oseb postopoma zmanjšuje, vendar bi bilo treba uvesti še kakšen ukrep, ki bi informacijsko opismenjevanje starejših vsaj nekoliko pohitril. Nepismenost starejših pripomore k delovanju spletnih prevar in zlorabi premoženja upokojencev. Zato bi bilo spremembe na področju digitalnega opismenjevanja starejših potrebno uvesti čim hitreje, še posebej bi izpostavila računalniško opismenjevanje na področju e-uprave in e-bančništva.

Pomanjkanje digitalnih veščin, nizka stopnja zaupanja v spletne vire in neustrezna prilagoditev digitalnih orodij so med glavnimi ovirami, ki preprečujejo polno vključitev starejših v digitalno družbo. To je popravljiva težava, ki jo je karseda hitro mogoče razrešiti s postopnimi implementacijami programov za opismenjevanje starejših.

Na podlagi tega podava nekaj predlogov ukrepov, ki bi lahko bili koristni pri določanju smernic za izvedbo takšnih programov. Meniva, da je organizacija rednih delavnic ključna za dolgotrajnost in obstojnost znanja pri starejših, to znanje pa je potrebno tudi redno osveževati, zato enkratne delavnice niso tako primerne, kot bi morda bil večtedenski tečaj. Dober ukrep bi bil tudi večje financiranje za že obstoječe institucije ter ustanovitev novih državnih institucij in programov, ki bi se ukvarjali z računalniškim opismenjevanjem oseb v tretjem življenjskem obdobju.

Prav tako bi lahko bilo pri pomoči glede informacijskega opismenjevanja starejših spodbujenih več mlajših, ki so bolj izkušeni oz. večji rabe sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij. Tukaj bi bile smotrne tudi nadaljnje raziskave, ki bi lahko preučile tudi informacijsko pismenost mlajših generacij ter ugotovile, kje prihaja v primerjavi s starejšimi do razlik ter do podobnosti. Tako bi lahko učinkovito izboljšali medgeneracijsko sodelovanje ter zaradi vzajemnega učenja posledično omogočili večjo korist in predvsem znanje tako za mlado kot za staro generacijo.

Na širšem področju bi lahko bilo zelo koristno tudi oblikovanje do starejših prijaznih spletnih strani in aplikacij z bolj enostavnimi in preglednimi uporabniškimi vmesniki, ki bi upokojence pripeljale do zelenega brez veliko nepotrebnih vmesnih korakov. Kar se tiče specifičnih prilagoditev, to zagotovo vključuje prilagoditve pisave (večji tisk), jasna navigacija po spletni strani in možnost prilagoditve samega uporabniškega vmesnika.

Poleg delavnic o informacijskem opismenjevanju bi bilo potrebno organizirati tudi predavanja oz. tečaje lažjega prepoznavanja računalniških virusov in lažnih novic, prav tako pa tudi oseb, ki želijo s spletnimi prevarami zavesti neizkušene uporabnike interneta.

Digitalno pismenost bi bilo zelo dobro vključiti povsod, tako v programe raznih društev upokojencev (v mestu in na podeželju), kot tudi v razne domove za starejše oziroma vse ustanove, ki v svojem delovanju izvajajo tudi institucionalno varstvo starejših občanov.

Ob analizi rezultatov se nama poraja misel, da digitalna izključenost starejših, kljub postopnemu izboljševanju v širši skupini preučevane populacije, še vedno predstavlja precejšen izziv, ki zahteva rešitev. Vendar pa raziskava ponudi tudi marsikakšno obetavno ugotovitev, saj lahko iz nje izluščiva, da bi medgeneracijski izobraževalni programi, prilagoditev platform za starejše ter organizacije tečajev bistveno pripomogli k informacijski pismenosti starejših.

VIRI IN LITERATURA

Ameriško knjižničarsko združenje (2000). *Literacy Competency Standards for Higher Education*. Chicago, Illinois, Association of Academic and Research libraries.

Bulger, M. E. (2012). *Measuring media literacy in a national context: challenges of definition, method and implementation*. *Medijske Studije (Media Studies)*, 3(6), 83–104.

Celot, P. in Pérez Tornero, J. M. (2010). *Study on Assessment Criteria for Media Literacy Levels*. Bruselj, European Association for the Viewers' Interests.

Dolničar, V. (2009). *Podporne tehnologije – podpora ali ovira medgeneracijske solidarnosti?* V V. Tašner, I. Lesar, M. G. Antić, V. Hlebec in M. Pušnik (ur.), *Brez spopada: kultur, spolov, generacij* (str. 275–290). Ljubljana, Pedagoška fakulteta.

Eurostat (2024). *Population structure and ageing - Statistics Explained*. Pridobljeno s: [Population structure and ageing - Statistics Explained](#) (Dostopano 9. 2. 2025).

Fortuna, S. (2020). *Razumevanje medijske pismenosti med „senior generacijo“ v Sloveniji : magistrska naloga* [na spletu]. Magistrsko delo. Ljubljana, S. Fortuna. Pridobljeno s: <https://revis.openscience.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=8144> (Dostopano 31. decembra 2024).

Grčar, A. (2004). *Vpliv programa opismenjevanja na izboljšanje informacijske pismenosti*. Magistrsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s: <http://dlib.si/v2/StreamFile.aspx?URN=URN:NBN:SI:DOC-ZC6C3BVC&id=aeed3e17-6924-4011-b33e-8d2a6fa3a0b8&type=PDF> (Dostopano 1. januarja 2025).

Hojnik Zupanc, I. (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu*. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.

Horjak, J., Očko L. in Videc A. (2022). *Enostavna uporaba e-storitev: priročnik za digitalno opismenjevanje*. Celje, Lokalna akcijska skupina Raznolikost podeželja.

Inštitut Antona Trstenjaka. (2013). *Gerontologija*. Pridobljeno s: <http://www.instantonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1028.html> (Dostopano 1. januarja 2025).

Javrh, P., Možina, E., Bider, K., Kragelj, K., Voljčak, D., Sepaher, G., Gjerek, L., Matavž, H., Rejec, P., Babič Ivaniš, N., Breclj, V. (2018). *Digitalna pismenost: opisniki temeljne zmožnosti*. Ljubljana, Andragoški center Slovenije.

Junge, K. in Hadjivassiliou, K. (2007). *What are the EU and member states doing to address digital literacy?* Pridobljeno s: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media14196.pdf> (Dostopano 1. januarja 2025).

Kožuh, I. in Debevc, M. (2011). *Uporabnost in prilagodljivost spletnih storitev za starejše uporabnike*. Pridobljeno s [http://op41.fon.bg.ac.rs/sites/default/files/kozuh\(uporabnost_in\)p.pdf](http://op41.fon.bg.ac.rs/sites/default/files/kozuh(uporabnost_in)p.pdf) (Dostopano 31. decembra 2024).

Lipovec, M. (2022). *Digitalček: digitalno opismenjevanje v 1. triletju OŠ: priročnik učiteljev za učitelje*. 1. izd. Ljubljana, Rokus Klett.

Martens, H. (2010). *Evaluating Media Literacy Education: Concepts, Theories and Future Direction*. *Journal of Media Literacy Education*, 2(1), 1–22.

Martens, H. in Hobbs, R. (2015). *How Media Literacy Supports Civic Engagement in a Digital Age*. *Atlantic Journal of Communication*, 23(2), 120–137.

Novljan, S. (1996). *Sodobne dejavnosti šolske knjižnice s posebnim ozirom na njene bibliopedagoške naloge pri izvajanju izobraževalnega programa učenja branja v osnovni poli*. Doktorska disertacija. Ljubljana, Filozofska fakulteta.

Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: Socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana, Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Rek, M. (2021). *Medijska vzgoja in pismenost v Sloveniji*. Ljubljana, Vega.

Smolnikar, D. (2008). *Dostopen splet*. Pridobljeno s: <https://slotech.com/clanki-/08002/> (Dostopano 31. decembra 2024).

Steinbuch, M. (2010). *Knjižnično informacijsko znanje. Posodobitve pouka v gimnazijski praksi*. 1. izd. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.

Sušec, Z., & Žumer, F. (2001). *Učni načrt, Izbirni predmet: program osnovnošolskega izobraževanja, Informacijsko opismenjevanje*. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport; Zavod RS za šolstvo.

Škvorc, V. (2011). *Raziskava računalniške in informacijske pismenosti v Posavju: magistrska naloga*. Pridobljeno s: <http://revis.openscience.si/IzpisGradiva.php?id=4644> (Dostopano 1. januarja 2025).

Špicar, M. (2024). *Družbeni mediji in pojav narcizma pri otrocih: magistrsko delo*. Magistrsko delo. Ljubljana, M. Špicar. Pridobljeno s: <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=156459> (Dostopano 31. decembra 2024).

Trdin, N. (2021). *Uporaba tehnologije pri starejših: zaključna projektna naloga*. Diplomsko delo. Koper, Fakulteta za management. Pridobljeno s: <https://repozitorij.upr.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=16840> (Dostopano 31. decembra 2024).

Vreča, M. (2016). *Pozor, izsiljevalski virusi*. *Šolski razgledi*, 9. Pridobljeno s: [Pozor, izsiljevalski virusi! | safe.si](https://www.pozorizsiljevalskivirusi.si) (Dostopano 9. 2. 2025).

Zupan, M. (2013). *Usposabljanje starejših pri uporabi IKT v okviru računalniške delavnice v Domu starejših občanov Fužine: diplomsko delo*. Diplomsko delo. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede. Pridobljeno s: http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_zupan-monika.pdf (Dostopano 31. decembra 2024).

PRILOGE

INFORMACIJSKA PISMENOST UPOKOJENCEV

Pred vami je anketni vprašalnik o informacijski pismenosti upokoјencev, ki nama bo pomagal pri izdelavi najine raziskovalne naloge Mladi za napredek Maribora, kjer želiva ugotoviti, kje najpogosteje dobivate novice in kako preverjate njihovo verodostojnost. Jan Emeršič, Jernej Sedak

Spol:

- Moški
- Ženska
- Drugo

Starost:

- 59 let ali manj
- 60-69 let
- 70-79 let
- 80-89 let
- 90-99 let
- 100 let ali več

Prebivališče:

- Podeželje
- Mesto

Ali spremljate spletne novice in družbena omrežja, (Facebook, 24ur ...) ali informacije raje pridobivate prek drugih virov (npr. časopis, radio, TV)?

- Da, predvsem splet
- Ne raje uporabljam druge vire
- Oboje enako

Kako pogosto uporabljate računalnik ali pametni telefon za iskanje informacij?

- Vsak dan
- Nekajkrat na teden
- Enkrat na teden
- Redko
- Nikoli

Katerim spletnim stranem ali virom informacij (družbena omrežja, časopisi, novice, ...) najbolj zaupate?

Kako dobro se po vašem mnenju znajdete pri iskanju informacij na spletu (1 pomeni "sploh se ne znajdem" in 5 "popolnoma se znajdem")?

1

2

3

4

5

